

Vodič za ekološki održive dobre prakse u školskim knjižnicama Karlovačke županije

NASLOV

Vodič za ekološki održive dobre prakse u školskim knjižnicama Karlovačke županije

ZA NAKLADNIKA

Kristina Čunović

AUTORI

Anita Malkoč Bišćan

Mario Šimić

Martina Barišić Koprenica

LEKTURA

Sanja Graša

RECENZIJA

Margareta Kulaš, prof. mentorica geografije

Đurđa Ivković-Macut, stručna suradnica knjižničarka savjetnica

IZDAVAČ

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

ISBN

978-953-7852-40-5

Vodič je nastao kao rezultat Erasmus+ projekta GreenKO – Zelena knjižnica u zelenoj zajednici.

Dostupan je na poveznici: <https://gkka.hr/greenko-zelena-knjiznica-u-zelenoj-zajednici/>.

SADRŽAJ

1. Uvod
2. Energija
 - Cilj Održivog razvoja (SDGs) 7 – Obnovljiva i dostupna energija
 - Dobre prakse u školskim knjižnicama
3. Otpad
 - SDGs 12 – Održiva proizvodnja i potrošnja
 - Dobre prakse u školskim knjižnicama
4. Održiva potrošnja
 - SDGs 12 – Održiva proizvodnja i potrošnja
 - Dobre prakse u školskim knjižnicama
5. Mobilnost i pristupačnost
 - SDGs 11 – Održivi gradovi i zajednice
 - Dobre prakse u školskim knjižnicama
6. Podizanje svijesti i održivo obrazovanje
 - SDGs 4 – Kvalitetno obrazovanje
 - SDGs 6 – Pitka voda i sanitarna infrastruktura
 - SDGs 14 – Zaštita morskog života
 - SDGs 15 – Zaštita kopnenog života
 - Dobre prakse u školskim knjižnicama
7. Zaštita klime
 - SDGs 13 – Klimatske promjene
 - Dobre prakse u školskim knjižnicama
8. Partnerstvom do ciljeva
 - SDGs 17 – Partnerstva za ciljeve
 - Dobre prakse u školskim knjižnicama

UVOD

„Program školske knjižnice ključan je za svaku dugoročnu strategiju obrazovanja, uključujući pismenost, pristup informacijama i stvaranje znanja, kao i ekonomski, društveni i kulturni razvoj.“

(IFLA Manifest o školskim knjižnicama, 2021.)

Školske knjižnice nisu samo prostor unutar škole, već su ključni dio obrazovnog sustava – pridonose ispunjenju kurikuluma i podupiru održivo obrazovanje. Stoga je prirodno da se u školskim knjižnicama održavaju edukacije i učenicima približava znanje o održivom razvoju i ekologiji.

Osim prostora koji učenicima, nastavnicima i ostalim djelatnicima pruža pristup knjigama, časopisima, digitalnim resursima i drugim informacijskim materijalima, uloga školske knjižnice je i podrška u obrazovanju na način da se pomaže učenicima u učenju i istraživanju pružajući relevantne materijale. Uz poticanje na čitanje, vrednovanje informacija, analizu traženog materijala, organizaciju kulturnih događanja, školski knjižničari često provode knjižnično-informacijske radionice i surađuju s nastavnicima u realizaciji nastavnih projekata. Školski knjižničari u Karlovačkoj županiji sve više provode radionice i edukacije vezane uz zelene teme čime doprinose postupku postajanja zelenim knjižnicama iako same sadržajne radionice nisu dovoljne.

Zelena je knjižnica koncept knjižnice koja se aktivno bavi promicanjem održivog razvoja, ekološke svijesti i zaštite okoliša. Takva knjižnica jest dio globalnog pokreta za održivost i nastoji educirati zajednicu o ekološkim temama kroz različite aktivnosti i programe.

Glavne karakteristike zelene knjižnice:

1. ekološki osviješten prostor: koriste održive materijale, energetski učinkovitu rasvjetu i reciklirane materijale u uređenju
2. zelena građa: knjižnični fond sadrži knjige, časopise i digitalne izvore o ekologiji, održivom razvoju i klimatskim promjenama
3. edukacija i radionice: organizirana predavanja, izložbe i radionice na teme poput recikliranja, klimatskih promjena i održivog načina života
4. ekološke inicijative: uključuju akcije prikupljanja otpada, sadnje drveća i promocije energetske učinkovitosti
5. digitalizacija: promicanje e-knjiga i digitalnih resursa kako bi se smanjila potrošnja papira.

Zelene knjižnice postaju sve popularnije, osobito u školama i javnim ustanovama, jer promiču aktivnu ulogu u očuvanju okoliša.

Prema Online rječniku za knjižničnu i informacijsku znanost (Struna Hrvatsko strukovno nazivlje. Dostupno na <http://struna.ihjj.hr/>), *zelena knjižnica* ili *održiva knjižnica* definirana je kao:

- prostor dizajniran za smanjenje negativnog utjecaja na okoliš
- korištenje prirodnih materijala i biorazgradivih proizvoda
- očuvanje resursa (voda, energija, papir)

- odgovorno odlaganje otpada (reciklaža, ponovna upotreba).

Promjene klime imaju značajan utjecaj na okoliš, ekonomiju i društvo, a neodgovorno upravljanje resursima doprinosi povećanju emisije stakleničkih plinova. Ključno je pravilno upravljanje resursima, energetska učinkovitost i smanjenje ugljičnog otiska. Školske knjižnice trebaju biti primjer održivog djelovanja i edukacije.

Ovaj vodič temelji se na globalnim, nacionalnim i lokalnim strategijama i predlaže konkretne akcije koje školske knjižnice mogu provoditi kako bi pridonijele postizanju Ciljeva održivog razvoja (SDGs) definiranih u Agendi 2030 UN-a.

Ove mjere odnose se na:

- energiju i održivu potrošnju
- upravljanje otpadom
- mobilnost i pristupačnost
- podizanje svijesti i obrazovanje za održivi razvoj
- zaštitu okoliša
- partnerstvo.

Cilj je ovog vodiča inspirirati i potaknuti korisnike školskih knjižnica na aktivno sudjelovanje u ostvarivanju održivih ciljeva i promoviranju ekološki odgovornih praksi.

OSIGURATI PRISTUP ODRŽIVIM I
OBNOVLJIVIM IZVORIMA
ENERGIJE ZA SVE

Cilj održivog razvoja 7 – Obnovljivi i pristupačni izvori energije

ENERGIJA

„...ojačati međunarodnu suradnju radi olakšavanja pristupa tehnologijama i istraživanju u području čiste energije, uključujući obnovljive izvore energije, energetske učinkovitost i napredne, čišće tehnologije fosilnih goriva.“

(Ujedinjeni narodi, Agenda 2030)

Potrošnja

Potrošnja energije u knjižnici ovisi o različitim čimbenicima, kao što su lokacija zgrade, kvaliteta gradnje, razina izolacije, vrsta korištene opreme i slično.

Smanjenje potrošnje energije moguće je izborom opreme koja bolje odgovara potrebama, ulaganjem u energetske učinkovitije tehnologije i usvajanjem ponašanja koja smanjuju rasipanje energije.

Izbor odgovarajuće i energetske učinkovitije opreme može se temeljiti na energetske oznakama. Te oznake pružaju precizne informacije o potrošnji energije pojedinog uređaja, omogućujući usporedbu različitih modela na tržištu i izbor onih s niskom potrošnjom. Energetske oznake sastoje se od koda boja i slova – od zelene boje za slovo A (najefikasniji uređaji) do crvene za slovo G (najmanje efikasni uređaji).

Rasvjeta

Rasvjeta obično čini 15–20 % ukupne potrošnje električne energije u zgradama, pa prelazak na učinkovitu rasvjetu može imati velik utjecaj na smanjenje potrošnje energije.

Najtrajnije i najučinkovitije žarulje, tj. one koje emitiraju više svjetlosti po jedinici električne snage, su LED žarulje (dioda koja emitira svjetlo).

PREPORUKE

- zamijeniti žarulje sa žarnom niti i halogene žarulje LED žaruljama
- birati rasvjetnu opremu s boljom energetske klasom
- gasiti umjetnu rasvjetu kad god je moguće u korist prirodnog svjetla – otvarati rolete i uklanjati prepreke koje sprječavaju ulazak svjetlosti

- pojačati osvjetljenje svijetlim bojama zidova i stropova, koje bolje reflektiraju svjetlo, omogućujući uporabu slabijih žarulja
- održavati svjetiljke čistima radi veće učinkovitosti
- ugraditi regulatore jačine svjetla u prostorijama s različitim razinama rasvjete
- u velikim prostorijama odvojiti rasvjetne krugove, npr. žarulje uz prozore spojiti na isti prekidač
- koristiti samo potrebnu razinu rasvjete i gasiti svjetla u prostorijama koje se ne koriste
- koristiti izravnu rasvjetu za određena područja (npr. za čitanje), smanjujući opću rasvjetu.

Klimatizacija i ventilacija

Izmjene zraka između unutrašnjosti i vanjskog prostora knjižnice glavni su uzrok dodatne potrošnje energije. Sustavi klimatizacije i ventilacije mogu značajno povećati energetske potrošnje, osobito ako je konstrukcija zgrade toplinski neučinkovita.

Učinkovita klimatizacijska oprema može znatno smanjiti potrošnju energije. HVAC sustavi (grijanje, ventilacija i klimatizacija) učinkovitiji su od radijatora i grijalica.

PREPORUKE

- termostate podesiti na 24°C ljeti i zimi 21 – 24°C
- ne klimatizirati neiskorištene prostore
- redovito čistiti filtre i održavati opremu
- osigurati dobru toplinsku izolaciju knjižnice.

Kada je grijanje uključeno:

- držati vrata i prozore zatvorenima
- otvarati rolete radi ulaza sunčeve energije
- povremeno kratko prozračiti prostorije.

Kada je hlađenje uključeno:

- izbjegavati otvaranje vrata i prozora
- aktivirati zaštitu od sunca (zavjese, tende)
- prozračivati knjižnicu noću
- ugraditi tende, spuštati rolete i koristiti zavjese u toplim danima
- klima uređaje postavljati u sjenu i na prostore s dobrom cirkulacijom zraka
- prilikom kupnje uređaja konzultirati stručnjake i izbjeći predimenzioniranje
- ventilator na stropu može biti dovoljan za ugodnu temperaturu.

Staklene površine

Staklene su površine ključne za gubitke i dobitke topline u knjižnicama. Zimi, gubici kroz prozore mogu činiti do 30 % potreba za grijanjem. Učinkoviti prozori smanjuju potrošnju energije za klimatizaciju do 50 %.

PREPORUKE

- ugraditi dvostruka stakla s niskopropusnim okvirima

- brtviti prozore i vrata silikonom, izolacijskim trakama
- prozori izloženi suncu, osobito južno orijentirani, trebaju imati vanjske rolete ili tende; mogu se koristiti i prirodne sjene poput listopadnog drveća
- prilikom odabira prozora uzeti u obzir zvučnu izolaciju i IZO stakla koja smanjuju toplinsku razmjenu između dva prostora, nema pojave kondenzacija te je moguća izvedba djelomičnog zatamnjenja za prostore na sunčanoj strani
- prozori trebaju omogućiti dobru nepropusnost i udobnost, ali ih redovito otvarati za prozračivanje.

Ostala energetska potrošna oprema:

- prilikom kupnje nove opreme obratiti pažnju na energetska klasu (A najbolja, G najlošija)
- isključiti punjače i transformatore kad se ne koriste, ili koristiti utičnice s prekidačem
- isključiti uređaje iz mirovanja (*standby* načina rada) na kraju dana (npr. router, TV) što je ušteda i do 10 %
- birati uređaje sa značajkom štednje energije (oznaka *Energy Star*).

DOBRE PRAKSE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA

Sve školske knjižnice u Karlovačkoj županiji imaju dobru prirodnu rasvjetu i opremljene su LED žaruljama. Sva se oprema isključuje izvan školskog radnog vremena.

Neke ustanove imaju mogućnost kontrole svih potrošača putem aplikacija na mobilnim uređajima ili sa udaljenih računala. Takve aplikacije mogu se koristiti i za praćenje potrošnje bilo kojeg sustava.

Školske knjižnice provode projekte u suradnji s lokalnom zajednicom:

- Kampanja „Ugasi svjetlo“
- Natjecanje razreda u uštedi energije
- Izložbe fotografija tamnog neba

Model kružnog gospodarstva:
manje sirovina, manje otpada, manje štetnih emisija

MODEL KRUŽNOG
GOSPODARSTVA: MANJE
SIROVINA, MANJE OTPADA,
MANJE ŠTETNIH EMISIJA

OTPAD

„... znatno smanjiti nastanak otpada putem prevencije, smanjenja, recikliranja i ponovne uporabe.“

(UN Agenda 2030)

Otpad se odnosi na skup materijala, tvari, predmeta ili dobara nastalih ljudskom djelatnošću. U kontekstu školskih knjižnica prvenstveno se uzima u obzir komunalni otpad.

Glavne vrste otpada koje nalazimo u školskim knjižnicama su: papir, ambalaža, karton, električna/računalna oprema, metali, toneri i namještaj. Također se može pojaviti otpad povezan s prehranbenim navikama.

Kao fizički prostori opremljeni namještajem (drvo, metal, plastika), opremom (elektronička i računalna), raznim materijalima (olovke, kemijske, klamerice, alati) i dokumentacijskim resursima (knjige, časopisi, CD-ovi, DVD-ovi), zbog učestalog korištenja, zastarjelosti i vijeka trajanja odbacuju resurse kroz godišnje otpise i revizije te obnovu prostora. Zbog toga je važno slijediti politiku gospodarenja otpadom temeljenu na održivosti.

Upravljanje otpadom u školskim knjižnicama treba se temeljiti na trima načelima:

- smanjiti količinu proizvedenog otpada na minimum
- povećati maksimalno mogućnosti ponovne uporabe
- reciklirati.

PRIJEDLOZI POLITIKE VEZANE UZ OTPAD

PREISPITATI – ažurirati Priručnik za rad i sve druge upravljačke dokumente školske knjižnice kako bi bili u skladu s načelima razvrstavanja otpada. To podrazumijeva i redovitu reviziju knjižnične zbirke, uključujući upravljanje otpisanom građom radi njezine kreativne ponovne uporabe.

SMANJITI – nova nabava resursa ili opreme treba se izbjegavati ako postoji mogućnost njihova posuđivanja ili ponovne uporabe.

PONOVNO ISKORISTITI I UPOTRIJEBITI – npr. udžbenici, radne bilježnice i ispiti. Također, knjige koje su otpisane, ali još imaju uporabnu vrijednost, mogu se darovati, ponuditi na prodaju na sajmovima rabljenih knjiga ili koristiti u aktivnostima.

Moguće je, primjerice, koristiti ostatke papira za bilješke, izradu bilježnica ili kreativne projekte. Oštećeni namještaj može se prenamijeniti – npr. ormar se preuredi u policu, ili neki drugi komad namještaja kreativno se može urediti i prenamijeniti.

RECIKLIRATI – osigurati dostupne spremnike za različite vrste otpada, uz jasne i slikovne upute o pravilnom odlaganju i informacijama o važnosti recikliranja.

OBNOVITI – uvesti praksu kompostiranja biološkog otpada. Ostaci hrane i organski otpad mogu se pretvoriti u gnojivo za školske vrtove.

DOBRE PRAKSE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA

U suradnji s lokalnom zajednicom (Udrugama i Gradskom knjižnicom), školske knjižnice provode projekte:

- projekt „Čitam, dam, sretan sam“ – promicanje solidarnosti i održivosti kroz ponovnu uporabu knjiga, udžbenika, smanjujući rasipanje i štiteći prirodne resurse.
- projekt „BookCrossing“ – slobodna knjižnica unutar škole za sve učenike (stvaranje ugodnog kutka za odmor i razgovor)

Ostale aktivnosti uključuju:

- prikupljanje plastičnih čepova za humanitarne kampanje
- sajmovi rabljenih knjiga
- projekti vezani uz reciklažu
- sudjelovanje u projektima Eko-škole, GLOBE...

ODRŽIVA POTROŠNJA

„Promicati održive prakse javne nabave u skladu s nacionalnim politikama i prioritetima.“

(UN Agenda 2030)

Održiva potrošnja znači korištenje dobara i usluga koje zadovoljavaju osnovne potrebe i poboljšavaju kvalitetu života, uz istovremeno smanjenje potrošnje prirodnih resursa, toksičnih materijala i emisija tijekom životnog ciklusa proizvoda, bez ugrožavanja potreba budućih generacija.

Kod održive potrošnje važno je:

- razmotriti stvarnu potrebu za kupnjom
- uzeti u obzir utjecaj proizvoda od proizvodnje do odlaganja
- kupovati svjesno, od certificiranih i održivih dobavljača
- prilagoditi se lokalnim opcijama.

U školskim knjižnicama mogu se izdvojiti tri glavna područja potrošnje:

- namještaj
- elektronička/računalna oprema
- knjige i dokumentacijski resursi.

PREPORUKE

- kupovati namještaj od održivih materijala, recikliran, trajan, lako čistiv
- nabavljati opremu grupno i u većim količinama za smanjenje troškova i bolje upravljanje resursima
- birati kompaktne, mobilne resurse (npr. laptopi, tableti, *cloud storage*)
- preferirati digitalne umjesto papirnatih procesa (npr. *online* obrasci, digitalni testovi)
- unajmiti usluge ispisa kako bi se smanjili troškovi i osigurao servis
- centralizirati opremu (npr. višenamjenski pisač za sve korisnike)
- isključivati elektroničku opremu na kraju dana
- pratiti i razumjeti potrebe korisnika prije nabave resursa
- koristiti kolektivne knjižnične kataloge i međuknjižničnu posudbu
- kupovati resurse s višekorisničkom pristupačnošću (e-knjige, časopisi)
- dijeliti resurse *online*, uz poštivanje autorskih prava.

DOBRE PRAKSE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA

Knjižnice u Karlovačkoj županiji od 2016. godine rade u sustavu Metelwin gdje koriste skupni katalog i mogu olakšati unos kupljenih knjiga u katalog.

Centralizirana nabava i suradnja s lokalnim trgovinama su ustaljena praksa, npr. kod donacija ili pretplate na časopise. Kupnja informatičke opreme i namještaja provodi se u skladu s preporukama i Ministarstva znanosti i obrazovanja mladih.

MOBILNOST I PRISTUPAČNOST

UČINITI GRADOVE I ZAJEDNICE
UKLJUČIVIMA, SIGURNIMA,
OTPORNIMA I ODRŽIVIMA

Cilj održivog razvoja 11 – Održivi gradovi i zajednice

„...omogućiti univerzalan pristup sigurnim, uključivim, pristupačnim i zelenim javnim prostorima...“
(UN, Agenda 2030)

Školske se knjižnice obično nalaze u prizemlju. Kada to nije moguće, smještene su na katu uz preporuku pristupa dizalom, čime se osigurava inkluzivnost za sve korisnike. Također, imaju virtualnu prisutnost na platformama koje škole i školski centri koriste za učenje i poučavanje, kao i na društvenim mrežama koje koriste školske knjižnice – blogovima, mrežnim stranicama, društvenim mrežama.

Prostor školske knjižnice trebao bi imati dinamičan pristup:

- hodnici dovoljno široki za prolazak invalidskih kolica ili drugih pomagala za kretanje
- fleksibilan prostor koji se lako može prilagoditi različitim vrstama korištenja
- prostor osmišljen i oblikovan tako da stvara osjećaj dobrodošlice, udobnosti i veselja
- informativni izlošci koji pokrivaju različite teme vezane uz građanstvo i održivi razvoj.

PREPORUKE

- police trebaju biti lako dostupne, prilagođene visini većine učenika; trebaju sadržavati nosače oznaka, držače za knjige i tematske oznake koje olakšavaju pristup informacijama
- stolice trebaju biti udobne, ergonomski oblikovane i lako se čistiti
- stolovi trebaju omogućavati razne rasporede, biti prilagodljivi za dešnjake i ljevake, kao i za različite oblike rada koji se odvijaju u knjižnici
- računalna oprema (hardver i softver) i periferni uređaji trebaju biti prilagođeni potrebama korisnika
- zbirka (knjižnični fond) treba biti raznolika u vrstama resursa (na različitim medijima i u raznim formatima), sadržajima, govornicima, uslugama i identitetima, kako bi se svi korisnici osjećali zastupljeni; treba obuhvaćati sva područja znanja, posebno u segmentima dobrobiti i okolišne održivosti jer knjižnica surađuje u stvaranju i dostupnosti otvorenih digitalnih repozitorija, platformi i usluga.

DOBRE PRAKSE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA

- školske knjižnice u Karlovačkoj županiji većinom su smještene u prostorima s jednostavnim pristupom za sve korisnike

- namještaj u svakoj knjižnici prilagođen je dobi korisnika škole kojoj knjižnica pripada
- knjižničnim fondom se upravlja putem kataloga
- provodi se međuknjižnična posudba.

PODIZANJE SVIJEŠTI I ODRŽIVO OBRAZOVANJE

OSIGURATI PRISTUP UKLJUČIVOM,
KVALITETNOM I PRAVEDNOM OBRAZOVANJU
TE PROMICATI MOGUĆNOSTI CJELOŽIVOTNOG
UČENJA ZA SVE

Cilj održivog razvoja 4 – Kvalitetno obrazovanje

„...osigurati da svi učenici steknu znanja i vještine potrebne za promicanje održivog razvoja...“
(UN, Agenda 2030)

OSIGURATI DOSTUPNOST I ODRŽIVO
UPRAVLJANJE PITKOM VODOM I
SANITACIJOM ZA SVE

Cilj održivog razvoja 6 – Pitka voda i sanitarni uvjeti

„...postići univerzalan i pravedan pristup sigurnoj pitkoj vodi za sve...“
(UN, Agenda 2030)

ZAŠTITITI, OBNOVITI I
PROMICATI ODRŽIVO
KORIŠTENJE KOPNENIH
EKOSUSTAVA, ODRŽIVO
UPRAVLJATI ŠUMAMA,

Cilj održivog razvoja 15 – Zaštita kopnenog života

Cilj održivog razvoja 14 – Zaštita morskog života

„...spriječiti i značajno smanjiti onečišćenje mora svih vrsta, osobito ono koje proizlazi iz aktivnosti na kopnu, uključujući morske ostatke i onečišćenje hranjivim tvarima.“

„...osigurati očuvanje, obnovu i održivo korištenje kopnenih i slatkovodnih ekosustava [...],
promicati održivo upravljanje svim vrstama šuma, zaustaviti krčenje šuma, obnoviti degradirane šume te značajno povećati napore za pošumljavanje i ponovno pošumljavanje.“
(UN, Agenda 2030)

Obrazovanje je ključni cilj međunarodne zajednice jer od njega ovisi svijest i djelovanje u svim sektorima. Ono nije samo sredstvo, već i cilj, jer omogućuje razvoj temeljnih vještina koje svakom pojedincu omogućuju ostvarenje vlastitog potencijala i doprinos dobrobiti društva i planeta. Kako bi se odgovorilo na izazove globalnog svijeta, djeca i mladi trebaju razviti širok spektar kompetencija.

U okviru Europskog zelenog plana, koji ima za cilj učiniti Europu klimatski neutralnom do 2050. godine, Europska komisija stavila je klimatsko obrazovanje, bioraznolikost i održivost u središte svojih aktivnosti, usvajanjem Europskog okvira kompetencija za održivost (GreenComp). Prema tom okviru, sva djeca i mladi trebaju imati znanje, vještine i stavove koji promiču razmišljanje, planiranje i djelovanje s empatijom, odgovornošću i brigom za planet i javno zdravlje.

Školska knjižnica doprinosi razvoju ovih zelenih kompetencija poticanjem značajnog, suradničkog, cjelovitog i interdisciplinarnog pristupa, u skladu s preporukom Vijeća Europe o učenju za okolišnu održivost. Zbog hitnosti klimatske krize i velikog gubitka bioraznolikosti, sve više glasova, posebno mladih, traži da održivost postane obavezan dio kurikuluma za svu djecu i mlade.

PREPORUKE

- promicati čitanje kroz knjižnični ciklus: posuditi, čitati/koristiti, vratiti, ponovno posuditi

- organizirati kulturne događaje: susrete s piscima, znanstvenicima, osobama važnim za javni dijalog; promicati ekološki tjedan (treći tjedan svakog mjeseca)
- zalagati se za istinu – pomagati u razlikovanju točnih i lažnih informacija, s naglaskom na znanost i istinu (npr. informacijska pismenost)
- promicati vizualne medije i njihovu produkciju
- promicati kulturu mira (npr. knjižnica UNESCO-a)
- promicati multikulturalnost i vjersku raznolikost
- promicati kulturu sreće, dobrobiti i zdravog života
- zalagati se za načelo pravednosti (npr. Nacionalna kampanja „I ja želim čitati“, Male slobodne knjižnice)
- provoditi kampanje za zaštitu okoliša (npr. *Eko-škole*, eko radionice u knjižnici)
- poticati demokratsko, aktivno građanstvo u održivom razvoju
- stvoriti posebne prostore u knjižnici kao što su Eko-kutak, Zelena polica, s ekološkim pričama i lako prepoznatljivim oznakama
- organizirati natječaje (npr. Zelena priča za zeleni planet)
- sudjelovati u događanjima za promicanje pismenosti (npr. digitalna sigurnost – sigurni internet)
- uspostaviti partnerstva s lokalnim institucijama: muzeji, okolišne agencije, nevladine organizacije, poduzeća s društvenom i ekološkom odgovornošću.

DOBRE PRAKSE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA

U suradnji s lokalnom zajednicom, knjižnice provode projekte:

- kampanje za zaštitu okoliša – radionice i edukacije
- Zelena zona
- Čuvari prirode.

KLIMATSKE PROMJENE

PODUZETI HITNE AKCIJE ZA
BORBU PROTIV KLIMATSKIH
PROMJENA

Cilj održivog razvoja 13 – Zaštita klime

Nema ni jedne zemlje na svijetu koja iz prve ruke nije iskusila drastične posljedice klimatskih promjena. Emisije stakleničkih plinova su u porastu, i danas su za 50 % veće nego 1990. godine. Nadalje, globalno zagrijavanje uzrok je dugotrajnih klimatskih promjena, što može dovesti do nepovratnih posljedica ako odmah ne poduzmemo potrebne korake.

Aktivnosti u knjižnici:

- radionice o klimatskim promjenama
- edukacija o smanjenju emisija CO₂
- korištenje obnovljivih izvora energije.

Pokazatelji za praćenje:

- broj radionica o klimatskim promjenama
- provedene akcije za smanjenje energetske potrošnje i ugljičnog otiska knjižnice.

DOBRE PRAKSE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA

U suradnji s lokalnom zajednicom knjižnice provode projekte:

- zeleni pojas
- volonteri – uređenje okoliša škole i vrtova
- reciklažne radionice.

OJAČATI GLOBALNO
PARTNERSTVO ZA ODRŽIVI
RAZVOJ

Ciljevi održivog razvoja mogu se realizirati samo uz snažnu opredijeljenost za globalno partnerstvo i suradnju.

Aktivnosti u knjižnici

- suradnja s lokalnim organizacijama, školama, udrugama i volonterima na temama održivosti
- suradnja s nacionalnim i međunarodnim organizacijama kroz programe GLOBE ili drugim programima
- dijeljenje podataka i praćenje okoliša škole u međunarodnom okruženju
- Erasmus+ programi sa školama u Europi.

Pokazatelji za praćenje

- broj partnerstva i suradnji s lokalnim organizacijama i institucijama
- broj volontera koji sudjeluju u održivim akcijama knjižnice

KOMUNIKACIJA ŠKOLSKE KNJIŽNICE

- informacijski panoi s temama vezanim za građanstvo i održivi razvoj (plakati, kampanje)
- prisutnost na društvenim mrežama: Facebook, Instagram, Twitter, blog
- vlastita adresa e-pošte za komunikaciju s korisnicima (referentna služba).

OBRAZOVANJE ZA ZAJEDNICU

- kako pretraživati knjižni katalog
- kako biti odgovoran digitalni građanin
- kako biti *zeleni građanin* s održivim ponašanjem
- kako ponovno koristiti materijale
- organizacija edukativnih aktivnosti za promicanje školskog uspjeha.

DOBRE PRAKSE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

- kampanje za reciklažu i ponovno korištenje
- kampanje za smanjenje korištenja plastike
- Nacionalno natjecanje u čitanju – djela birana prema vrijednostima 17 ciljeva održivog razvoja
- projekt GLOBE – mjerenja i opažanja u neposrednom okolišu škole
- projekt Čuvari prirode
- projekt BookCrossing
- STEM projekti

- buvljak – razmjena rabljenih predmeta
- projekt „Čitajmo zajedno zaboravljene knjige“
- program Čajanka s tetom Juliom
- projekt „Naša mala knjižnica“
- program Bookmark Exchange
- eTwinning projekt „Eko eTwinners“
- kampanje: World Cleanup Day, Posadi drvo, ne budi panj
- natječaji: Dukatov natječaj Volim šume, Inin Zeleni pojas
- eko patrola – učenici obilaze sve učionice i bilježe koliko se pojedini razredi pridržavaju odredbi projekta EkoNa(d)zor
- eko-kutak škole
- Erasmus+ Programi

DALJNJE PRAKSE

- promicanje kulture i zdravog života
- organiziranje terenskih posjeta: park prirode, seoska domaćinstva
- pedagoško korištenje smanjenja CO₂: ugljični otisak, odvajanje otpada
- dati primjer aktivnog građanstva u održivom razvoju (volontiranje, recikliranje).

Unatoč dobrim praksama predstavljenima u ovoj publikaciji, svjesni smo da uvijek postoji prostor za napredak. Ovim Vodičem željeli smo potaknuti školske knjižničare na razmjenu ideja i projekata te na veću edukaciju učenika vezane za zelenu temu.